

Pot ser la unitaria una escola sense graus?

Deià: Agrupament d'infants i programació

Per Jaume Alberti

ELS GRAUS UNIFORMATS I EL MUNTATGE EDUCATIU

Abans de la nova Llei General d'Educació i la posada en funcionament de les escoles d'EGB estatals i privades, la "Enseñanza Privada" dividia els col·legis en unitatàries (un sol mestre per a tots els nivells) Graduades Incompletes (que agrupaven els vuit anys d'escolaritat amb manco aules que cursos, de 2 a 7 classes) i les Escoles Nacionals que ja comptaven amb una base organitzativa d'una aula per un curs d'EGB i s'estructuraven en Centres amb un mínim de vuit graus. Aquests tres tipus de col·legis es subdividien a la vegada en escoles de nins i nines. A

partir de l'EGB s'iniciaven les construccions de noves escoles comarcals i amb intenció d'agrupar pobles i barris. Desapareixia de l'estructura legal organitzativa tot tipus d'escola que no pogués oferir una matrícula pel manco un col·legi nacional de vuit unitats. El reste s'anaven tancant i s'oblidaven. Avui a Mallorca contemplen una renaixença de les escoles petites poques d'elles agrupen ja nines i nins de segona etapa. Semblen arar destinades a oferir els serveis de Cicle Preparatori (4 i 5 anys de preescolar i primer i segon d'EGB) o la primera etapa (des de primer fins a 5è nivell). També se constitueixen dos tipus d'aquests centres segons el nombre d'alum-

nes i mestres, que són les unitatàries d'un sol mestre i les petites graduades (a vegades ampliació de les primeres).

Però la qüestió bàsica que vull exposar és la següent: Vists els dos tipus d'escola: col·legi nacional amb un nivell per a cada any d'escolarització; i escoles petites, on dins la mateixa aula conviuen distintes edats, ¿han de seguir les dues al mateix tipus d'agrupament i la mateixa programació? Per lògica sembla que no, però així passa i la perjudicada és l'escola petita. Perquè el Ministeri només reconeix una classe de centres i els glorifica: els col·legis nacionals, els grups escolars on cada allot se gradua segons la seva edat. I els infants de sis anys queden separats dels de 7, i els de 7 dels de 8, etc. Però això no es tot. Després el Ministeri programa tota l'EGB en funció d'aquest agrupament per edats i marca uns objectius cognoscitius i educatius dividits en vuit nivells. I encara més, perquè després la

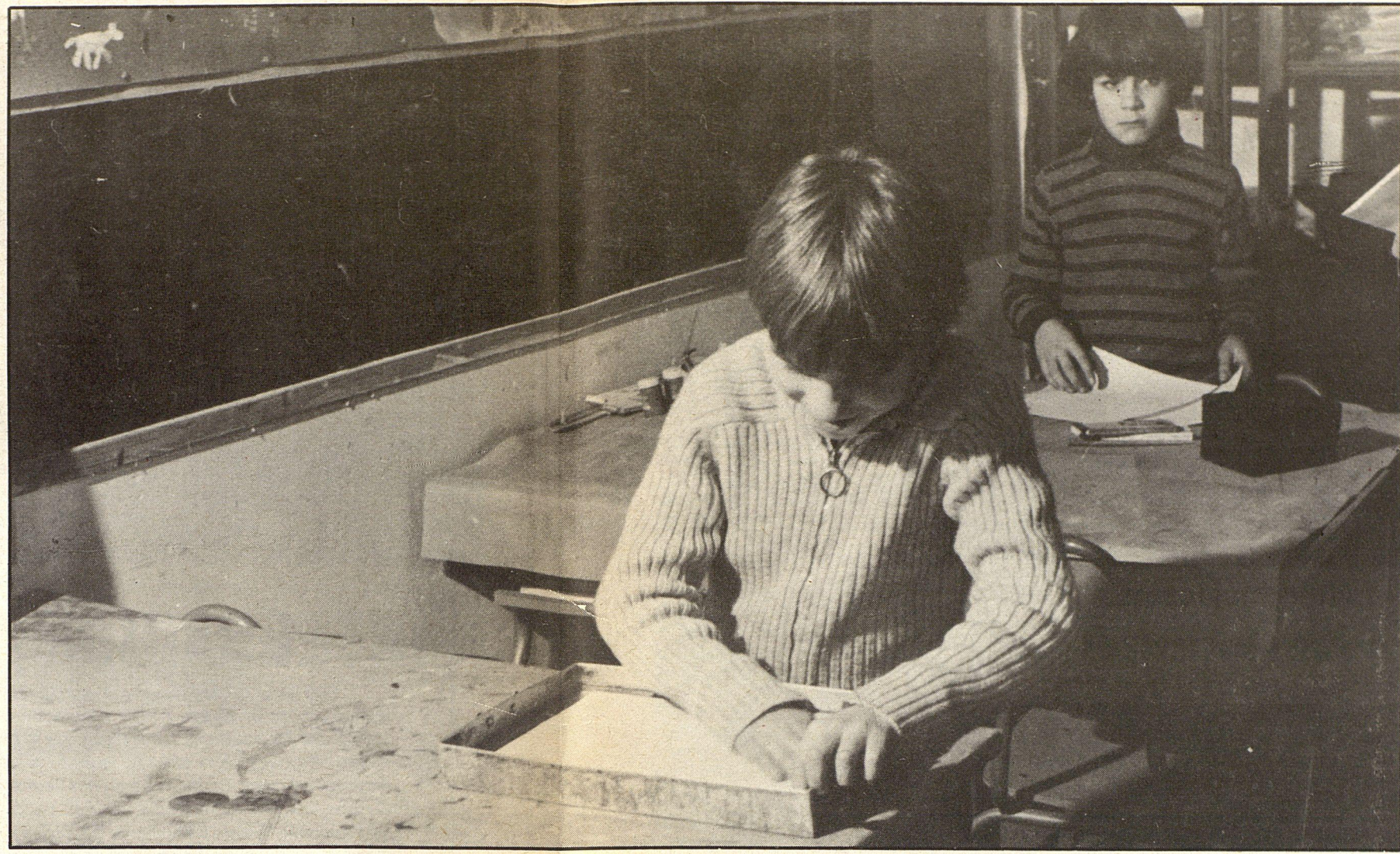
indústria editorial de llibres de text i material escolar ofereix al mercat unes eines solemment adequades a aquest tipus d'envàs i les escoles petites resten marginades al no tenir pròpiament per a ells ni un programa, encara que sigui estatal unificat, adequat; ni un material editorial que agrupï cursos i experiències. I un mestre d'unitària ha de fer vuit nivells oficials de llenguatge i ha de tenir a les mans vuit textos distints de matemàtiques.

MANERES D'AGRUPAR ELS ALUMNES

I aquí ve el crit d'alarma a tot treballador de l'ensenyament que no hagi superat la barreira dels graus a una escola petita. I vulgui adequar la seva escola als mateixos motlles que un gran grup escolar. Aquest mestre, sortit d'una Normal on no hi ha cap especialització d'escoles petites unitàries, i que té al davant unes normes estatals d'agrupament i programació responen a separar cada any l'infant dins un curs, té l'oportunitat de rompre les barreres i escoltar les següents frases de John I Goodland i Robert H. Anderson, pedagocs americans, defensors de l'escola sense graus, que entre altres coses diuen:

"En el mejor de los casos y con la dirección de algún excelente maestro, la pequeña escuela rural, con amplia gama de edades y reducida cantidad de alumnos, ha gozado de ciertas ventajas verdaderas en lo que hace a agrupamientos y otras prácticas de organización. (...) El maestro que de repente se vea enseñando en una escuela sin grados, no experimentará sin más ni mas ninguna metamorfosis en su manera de enseñar. Mientras no comprenda lo que la ausencia de grados le permite hacer, seguirá enseñando según las pautas con que antes lo hacía. Pero alcance a darse cuenta de las armas que tiene en la mano y de lo que estas le permiten hacer, se habrá abierto ante él una puerta a una enseñanza más creadora, adecuada a la realidad del alumno". (1)

Però ¿es possible agrupar els allot d'altre manera?, ¿de quina? i s'en podria beneficiar l'escola gran o només és exclusiva de la petita? Hi ha moltes maneres d'agrupar els infants que no només són exclusives de les escoles petites. I les raons per acceptar l'estructura sense graus i que fugi dels clàssics cursos i edats són moltes. "Un año de vida escolar puede significar mucho más o mucho menos que un año de progreso en la materia. El progreso del alumno no se considera unificado: se adelanta en un área y se retrasa en otra; puede actuar en tres o cuatro niveles en otras tantas asignaturas.

Impressió amb gelatina

La correcció del progrés del alumne se determina comparando lo realizado por este con su capacidad y ambos factores con la visión a largo plazo del objetivo último deseado.

Se reconocen las diferencias de cada uno en el ritmo de aprendizaje".

PROCEDIMENTS D'AGRUPAR ELS ALUMNES

- 0.- Un per un.
- 1.- Per edats.
- 2.- Per capacitat d'aprenentatge.
- 3.- Per rendiments:
  - nivell instructiu global
  - nivells instructius per matèries.
- 4.- Per interessos de l'alumne.
- 5.- Per tipus d'activitats:
  - orals, escrites i dinàmiques, individuals, en equip, amb el mestre.
  - exercicis, estudis, correccions, explicacions
- 6.- Per llengües parlades, maternes i oficials.
- 7.- Per combinacions dels anteriors.

Anem a comentar aquests procediments. Se pot veritablement no agrupar els infants, considerar-los un o treballar només amb un. Un mestre, un alumne; però l'individu és un ésser social i ell mateix cercarà agrupaments. Per açò li hem posat un zero a aquesta no agrupament utòpic per antieconòmic i antisocial. Encara que pens que no en té gens d'utòpic aquest agrupament perquè els allot i allotés segueixen estant muts i inactius dins les aules, comportant-se com una sola orella que escolta una sola boca; comportant-se com un grup d'individus aïllats, no com un grup social. La classificació per edats ja s'ha criticada a paràgrafs abans, i compte amb un inconvenient molt gros: que els nins de distintes edats no se

conexen i no s'enriqueixen un de l'altre. Així la unitària contempla la ventatja d'oferir una convivència de família nombrosa abans que ser una aula-quarter d'infants aïllats, amb quasi la mateixa talla i pes.

La capacitat, el coeficient intel·lectual, pot servir de base a l'agrupament en casos d'alumnes no escolaritzats o estrangers que s'incorporen a l'E.G.B. en retràs, que han de superar les mateixes etapes que els demés però que poden comptar amb més capacitat receptiva i assimilativa i que puguin avançar en temps. El coeficient intel·lectual determinarà també als superdotats i infradotats. És clàsic tenir en compte el rendiment i així encara es segueix combinant amb els d'edats. En alguns casos s'hi té en compte el nivell instructiu global i a altres el nivell instructiu per matèries, podent avançar en unes i repetir en altres. Un agrupament que s'hauria de cantar "la Nit de les Verges" és el dels interessos de l'alumne. No s'ha tengut mai en compte amb qui es voldria juntar el nin o quines activitats voldria fer. Els distintes tipus d'activitats d'una escola permeten combinar molts de grups, i una aula on hi visquin distintes edats ben bé en pot treure profit; ara que també és allà on tindrà més inconvenients perquè les interaccions entre distintes grups i activitats es poden molestar molt d'aquí que qualsevol classe o agrupament d'alumnes hauria de tenir a la

seva disposició de més d'una aula i tallar per a poder treballar tranquil·lament en grups.

No oblidem la marginació de la nostra llengua dins l'aula, per a aconseguir una política lingüística escolar coherent que contempli un ensenyament de i en català ja ara mateix. I si hem arribat a fer marxar una escola no com un arxivador, sinó com una comunitat on es tenguin en compte a la persona, segur que haurem posat en marxa el punt 7 que és combinació dels anteriors. A partir d'aquí podem exposar ja el meu cas concret a Deià.

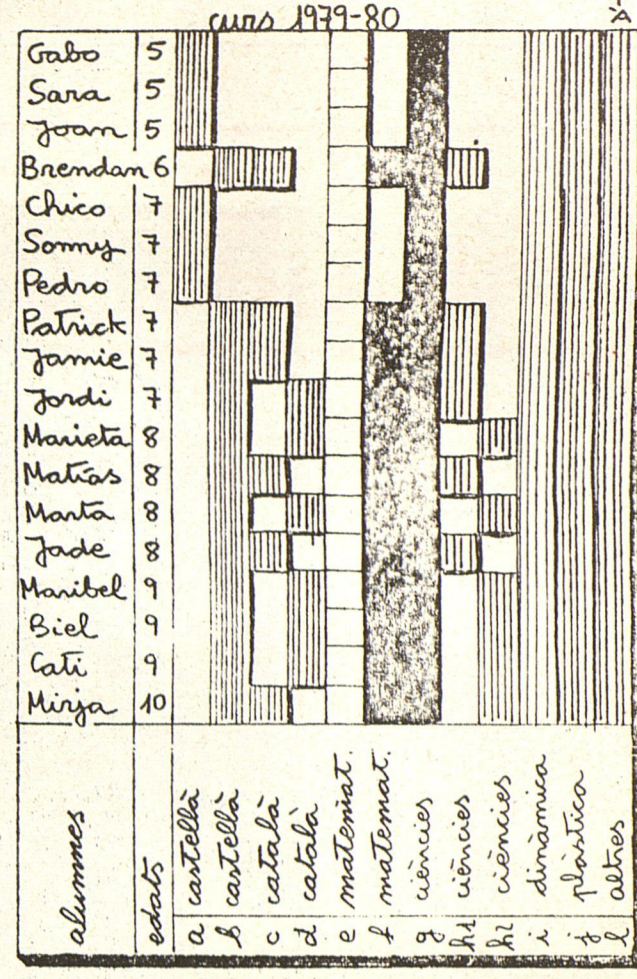
LA UNITARIA DE DEIÀ CURSOS, ALUMNAT I MUNTATGE

Un mestre per devuit alumnes és la proporció i quantitat de persones que convivim aquest començament de curs 1979-80 a la Unitària. Una unitària que des del curs 76-77 acull els nins i nines de 5 anys de preescolar i el quatre primers cursos d'E.G.B. Dels 18 infants: tres tenen 5 anys (Gabo, Sara i Joan), n'hi ha un de 6 (Brendan), sis de 7 (Chico, Sonny, Pedro, Patrick, Jaime i Jordi), quatre de 8 (Marieta, Matias, Marta i Ja-

de), tres de 9 (Maribel, Biel i Cati) i una nina de 10 anys (Mirja).

Dels 18 infants: vuit tenen com a llengua materna i parlada la catalana (Joan, Sara, Pedro, Jordi, Marieta, Maribel i Marta); dos la llengua castellana (Gabo i Cati); sis de parla anglesa (Bredan, Chico, Sonny, Patrick, Jaime i Jordi) i dos de parla francesa i holandesa (Mirja i Jade). Essent un centre escolar on parcialment és dona l'E.G.B., quan a partir del cinquè nivell baixen al Centre Comarcal de Sòller, el muntatge organitzatiu haurà d'estar un mínim coordinat amb el Centre Receptor. Això

PARTICIPACIÓ EN ACTIVITATS

COM A GRUP ELS ALUMNES

Del quadre abans esmentat, "Procediments d'agrupar els alumnes" podríem considerar que he arribat al 7, però amb alguns nombres coixos M'explic.

L'agrupament per edats queda completament oblidat fins a quatre cursos, darrer nivell d'estada a l'escola i on s'ha d'haver arribat a unes metres de programa. Tenir ja els nins de 5 anys permet poder jugar durant 5 anys escolars lo que oficialment es determina en quatre; i al mateix temps me permet que fins al 4è nivell l'alumne tingui més elasticitat per anar al seu ritme i no al ritme que li marqui el graduament rigorós de l'edat. El més marginat és el 6; el d'agrupament per llengües maternes i açò a pesar de tenir bastantes hores. Resulta un contrasentit ensenyar les primeres lletres en castellà i tenir el castellà com a primera llengua d'ensenyament, quan només dos alumnes (l'onze per cent) son de parla

castellana, i un d'ells de pare mallorquí. La majoria d'alumnes son: o mallorquins, i per tant de parla catalana (44,5 o/o) o estrangers de parla anglesa o francesa (també 44,5 o/o).

Les classificacions mes emprades son les de: per rendiment instructiu separat per matèries, per tipus d'activitats i també, en manco proporció, per interessos dels allotés. De tot açò en surten les següents activitats que detallaré per arees HI ha que remarcar que el nombre d'hores que apunt per a cada activitat canvia segons el ritme de la setmana. a- Llenguatge castellà.

APRENENTATGE DEL CODI LECTURA-ESCRITURA

Hi ha participació d'alumnes: el tres de 5 anys (Gabo, Sara i Joan), en Pedro de 6 anys que el curs anterior no el va aprendre i dos estrangers (Chico i Sonny) que el curs passat ja estaven uns mesos escolaritzats, però que no tenien cap coneixement de parla castellana. El mètode és semblant al de "Letra per Letra" de Rosa Sensat, però amb la particularitat de ser autoaprenentatge, doncs els mateixos alumnes es confeccionen el material. . . . .

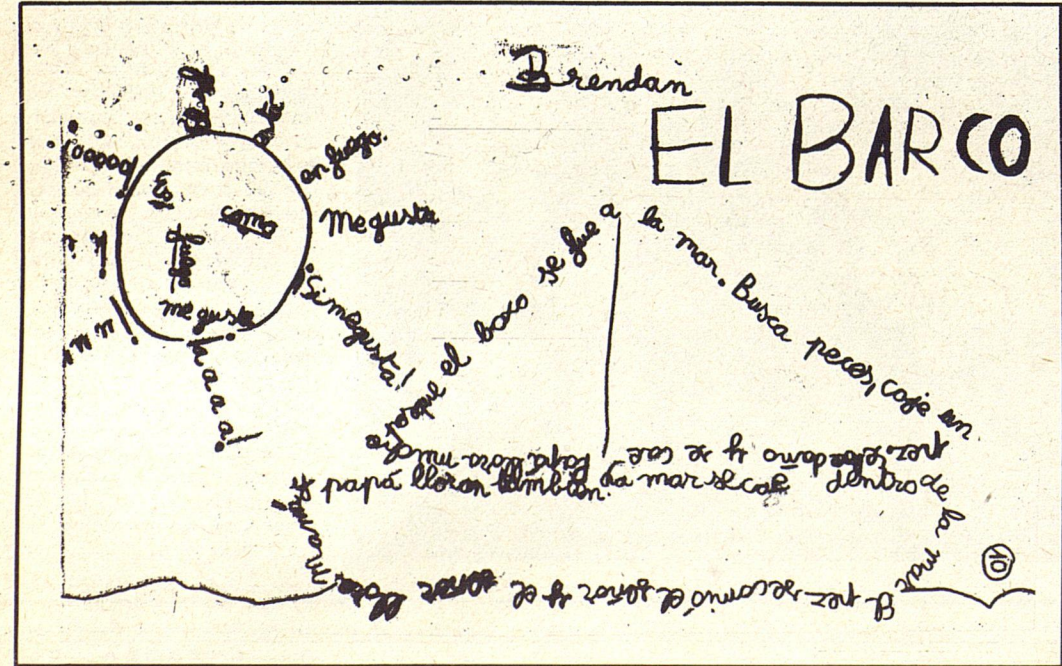
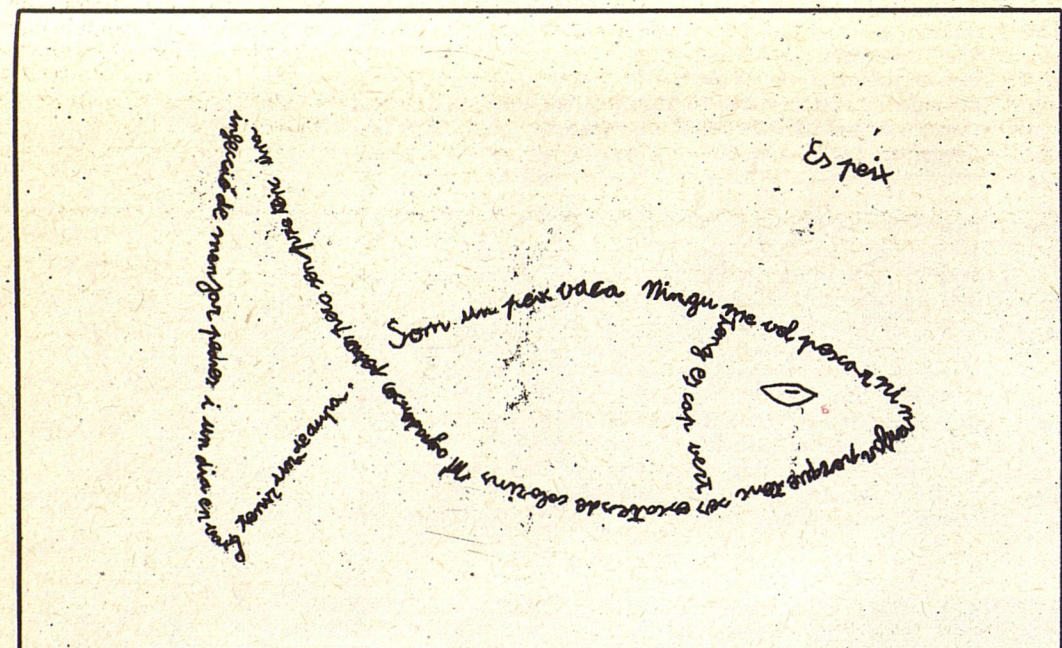
- Treballs conjunts i individuals. Participació coordinadora del mestre.
- El material és bàsicament uns llibres impresos a l'escola pels mateixos alumnes i complementariament, les fitxes "Letra per letra" i llibres de la biblioteca adequats.
- Vuit hores setmanals.
- b- Llenguatge. Castellà.

TREBALLS COMUNS

- Hi participa el reste del alumnat que ja sap llegir i escriure el castellà. Del grup "a" s'hi van afegint a mida que ja l'han superat.
- Tres mèdotes: Text lliure, per el perfeccionament de la lectura escriptura i ortografia; fer viure la biblioteca per a la lectura i cursos -apunts per el capítol de morfologia-sintaxis. El lèxic s'inclou en el tres.
- Treballs conjunts i individuals. Participació coordinadora i regidora del mestre.
- No empen cap llibre de text. Confecció de revista amb el text lliure; adquisició i treballs amb els llibres de la Biblioteca i un quadernet per a apunts de morfologia-sintaxi.
- Tres hores setmanals.
- c- Llenguatge català

EXPRESSIO ORAL I LECTURA

Hi participen els qui ja saben llegir castellà i no els qui encara no tenen una mica de seguretat ortogràfica.

Escola de Deià